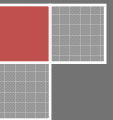

İKV DEĞERLENDİRME NOTU

İŞSİZLİK: KÜRESELLEŞEN VE KRONİKLEŞEN
SORUN

Melih Özsöz

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

İşsizlik: Küreselleşen ve Kronikleşen Sorun

İşsizlik. Sözlük anlamı ile "işsiz kalma, iş bulamama" durumu. Son yıllarda iş dünyası ve akademik çalışmaların en çok tartıştığı konulardan biri. 1950'lerden 1970'lere kadar süren "altın çağ" yerini, günümüzde küresel boyutta hızla artan ve tüm ülkeleri derinden etkileyen işsizlik sorununa bırakmış durumda. İşsizliğin küresel boyutta bir sorun olması kadar önemli bir diğer konu ise, ekonomilerin büyümelerine rağmen, yeni iş olanakları yaratamamaları. İşsizliğin nedenleri çok farklı; bu nedenler ülkeler arasında ciddi farklılıklar gösteriyor. Buna rağmen gündemdeki en büyük sorun artık küreselleşmiş ve tüm ülkeleri tehdit eder bir hal almış olan işsizlik.

Bu değerlendirme yazımızda, işsizliği, küresel çapta, Avrupa boyutunda ve Türkiye özelinde ele alacağız. Güncel istatistiklere dayalı olarak, artık kronikleşen işsizliğin ne boyutlara ulaştığını, hangi nüfus gruplarını, nasıl etkilediğini görmeye çalışacağız.

Amerikalı yazar Walter Kirn'in 2002 yılında yayımlanan aynı isimli romanından sinemaya uyarlanan ve Jason Reitman'ın yönettiği 2009 yapımı "*Up in the Air/Aklı Havada*" filmi, insanlara işten çıkarıldıklarını "uygun dille" söylemekle görevli, bu nedenle de yılın büyük bir bölümünü yollarda geçiren yalnız bir adamın hikâyesini anlatıyordu. George Clooney'nin oynadığı Ryan, şirketler için işten çıkarmaları çalışanlara haber verip, sonraki hayatlarına ilişkin perspektifler sunan, bunu yaparken de tatsız işinin insani boyutunu unutmayan, yani bir yerde "işsiz bırakmanın mağduriyetini çeken" bir çalışanı canlandırıyor. Ekonomik kriz, işsizlik, yabancılaşıma, teknoloji devrimi gibi güncel ve evrensel temalar etrafında dönen konuyla "*Up in the Air/Aklı Havada*" modern insanın geldiği noktayı, küresel ekonomik krizin etkilerin en fazla hissedildiği dönemde bir belgesel titizliğiyle ortaya koyan hoş bir filmi.

Aralık 2008 tarihinde Fransa Parlamentosu'nda konuşan Dünya Bankası Başkanı Robert Zoellick, küresel mali krizin yakın zamanda işsizlik krizine dönüşeceğini söylemişti. Zoellick'e göre işsizlik krizi birçok ülkenin sosyal yapısını tehdit edecek boyuta gelecek, gıda ve yakıt krizlerini derinleştirecek bir niteliğe sahip olacaktı¹. Zoellick'in açıklamalarının ardından neredeyse üç yıl geçti. Bu süre zarfında küresel ekonomik kriz, dünya ekonomilerini beşik gibi sallamaya devam etti ve ediyor. Sinyaller bir iyi, bir kötü. Yaşanan depremin ne kadar süreceğini tahmin etmek gittikçe zorlaşırken, depremle yaşamayı öğrendiğimiz gibi krizler ile yaşamayı da öğrendik. Tüketimin azalması, maliyetlerin artması, yüksek borç yükünün sistemi kilitlemesi derken, bu durumun kaçınılmaz bir sonucu olarak küresel çapta işsizliğin yükselmesi ve kronikleşmesi, göze çarpan en büyük tehdit. Dünya Ekonomik Forumu tarafından hazırlanan "Küresel Riskler 2012" ("*Global Risks Report 2012*") başlıklı rapora göre de işsizlik, gelecek on yıl için en büyük küresel risklerden biri olarak görülüyor².

¹ CRI. Web. <<http://english.cri.cn/4026/2008/11/23/2041s426364.htm>> Erişim: 25 Ocak 2012

² Dünya Ekonomik Forumu. Web. <<http://www.weforum.org/reports>> Erişim: 26 Ocak 2012

Küresel Çapta İşsizlik

Birleşmiş Milletler'e bağlı Uluslararası Çalışma Örgütü (*International Labour Organization*) 24 Ocak 2012 tarihinde, "2012 Küresel İstihdam Eğilimleri: Daha Derin Bir İş Krizinin Önlenmesi" ("*Global Employment Trends 2012: Preventing a Deeper Jobs Crisis*") başlıklı raporunu yayımladı³. Genel olarak ekonomik büyümenin ve sosyal istikrarın sürdürülebilmesi için daha fazla kişiye istihdam yaratılması gerektiğinin vurgulandığı raporda, dünyanın günde 2 dolardan az para ile geçinen ve çoğu gelişmekte olan ülkelerde yaşayan, yaklaşık 600 milyon kişi için iş olanakları yaratılması zorluğu ile karşı karşıya olduğu belirtildi. Rapora göre, küresel iş piyasalarında 3 yıldır sürekli devam eden kriz nedeniyle küresel işsizlik 200 milyon kişiye ulaştı. Uluslararası Çalışma Örgütü, bu sayının 2016 yılında 206 milyon kişiye tırmanacağını tahmin ediyor.

Rakamlar korkutucu! İstihdamdan öte, işsizliğe daha fazla atıfta bulunan raporun derinliklerinde daha ürkünç senaryolar mevcut; özellikle yakın geleceğe ilişkin. Rapora göre 2012 yılı itibariyle, küresel çapta işgücü piyasası içerisinde yer alan 3.3 milyar çalışandan 200 milyonu işsiz. 2007 yılından bugüne geldiğimizde, işsizlik hızlı bir artış grafiği sergiliyor (bkz. Tablo 1).

Tablo 1: İşsizlik (2007-2012)

	Toplam İşsiz Sayısı (milyon kişi)	İşsizlik Oranı (yüzde)
2007	171	5,5
2008	176	5,6
2009	198	6,2
2010	197	6,1
2011	197	6,0
2012	200	6,0

Kaynak: Uluslararası Çalışma Örgütü, 2012 Küresel Eğilimler Raporu

2012-2016 tahminleri ise, işsizliğin küresel çapta çok daha büyük ve kronik bir sorun olacağını gösterir nitelikte (bkz. Tablo 2). Uluslararası Çalışma Örgütü raporuna göre, iyimser tahminle küresel ekonomik büyüme yüzde 4 olursa, 2016 yılında işsiz sayısı 206 milyon kişi olacak. Küresel ekonomik büyümenin yüzde 2 olması durumunda ise, 2016 yılında dünyada 212 milyon kişi işsiz olacak.

³Söz konusu rapora http://www.ilo.org/global/publications/books/global-employment-trends/WCMS_171571/lang--en/index.htm adresinden ulaşabilirsiniz.

Tablo 2: İşsizlik Tahminleri (2012-2016)

	Toplam İşsiz Sayısı (milyon kişi) Küresel Ekonomik Büyüme: %4	Toplam İşsiz Sayısı (milyon kişi) Küresel Ekonomik Büyüme: %2
2012	200	206
2013	203	211
2014	204	212
2015	205	211
2016	206	212

Kaynak: Uluslararası Çalışma Örgütü, 2012 Küresel Eğilimler Raporu

Bu çerçeveden bakıldığında Uluslararası Çalışma Örgütü, önümüzdeki 10 yılda işgücü piyasası için 600 milyon yeni iş imkanının gerektiğini ortaya koyuyor ki, her yıl işgücü piyasasına yeni katılan 40 milyon yeni çalışan ve mevcutta var olan 200 milyon işsiz, iş sahibi olabilisin. Rakamlar büyük, korkutucu ve hatta iddialı. İşsizliğin küresel boyutta ne denli yakıcı ve ciddi bir sorun olduğunu açık bir şekilde gözler önüne seriyor.

"2012 Küresel İstihdam Eğilimleri" Raporuna göre mevcut düzende çalışanların durumu da çok iç açıcı değil. Rapora göre dünyanın günde 2 dolardan az para ile geçinen ve çoğu gelişmekte olan ülkelerde yaşayan toplam 910 milyon çalışanı var. Raporda "working poor" yani "çalışan fakirler" olarak nitelendirilen bu grubun dünya işgücü piyasasındaki oranı neredeyse yüzde 30. Her ne kadar bu rakam yıllar içerisinde düşüşe geçmiş olsa da (bkz. Tablo 3), küresel işgücü piyasasının yüzde 30'unun yoksulluk sınırı ve altında çalışıyor olması büyük bir sorun. "Çalışan fakirler" kadar, küresel çapta işsizliğin etkilediği bir diğer grup ise gençler (bkz. Tablo 4). Uluslararası Çalışma Örgütü raporu, 75 milyon gencin (15-24 yaş arası) işsiz olduğunu ve genç işsizlerin sayısının diğer yaş gruplarına kıyasla 3 katı daha fazla olduğunu ortaya koymakta. 2007'den 2011 yılına kadar genç işsiz sayısı 4 milyon artarak rekor düzeye ulaşmış durumda. Rapora göre 6.4 milyon genç, iş bulma umutlarını tamamen kaybetmiş durumda.

Tablo 3: Küresel İşgücü Piyasasında "Çalışan Fakirlerin" Yıllar İtibariyle Dağılımı

	Çalışan Fakirlerin Oranı Yüzde
2006	34,9
2007	33,1
2008	32,0
2009	31,3
2010	30,2
2011	29,5

Kaynak: Uluslararası Çalışma Örgütü, 2012 Küresel Eğilimler Raporu

Tablo 4: Genç İşsizler

	Genç İşsizler (milyon kişi)
2007	70,7
2008	71,5
2009	76,2
2010	75,8
2011	74,7
2012	74,5

Kaynak: Uluslararası Çalışma Örgütü, 2012 Küresel Eğilimler Raporu

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün raporu, 2008 yılında Dünya Bankası Başkanı Robert Zoellick'in açıklamalarını destekler nitelikte; küresel mali kriz zaman içerisinde işsizlik krizine dönüşmüş durumda. Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Direktörü Juan Somavia'da, rapor ile ilgili açıklamasında bunu vurguluyor. Somavia, hükümetlerin yoğun çalışmalarına rağmen, iş krizinin, yeni iş yaratamamanın ve işsizliğin azalmadan devam ettiği uyarısında bulunuyor. Juan Somavia, dünyada her 3 çalışandan birinin yani yaklaşık 1,1 milyar insanın işsiz veya yoksulluk içinde yaşadığını, tüm ülkeler için gerçek ekonomilerde iş yaratmanın birinci öncelik olması gerektiğini ifade ediyor⁴.

"Kayıp Kuşak" Korkusu: Genç İşsizler

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Genel Sekreteri Angel Gurría ise yaptığı açıklamada, küresel işsizlikte 2013 yılından önce iyi sinyallerin geleceğine inanmadığını ifade ediyor⁵. Gurría'nın genç işsizliği ile ilgili yorumu oldukça çarpıcı: 2007 krizinden önce OECD ekonomilerinin en güçlü olduğu, işsizliğin yüzde 6'dan az olduğu dönemlerde genç işsizliğin yüzde 15'in üzerinde olduğunu hatırlatan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Genel Sekreteri, bugün bu rakamın OECD ülkeleri için yüzde 20'ye dayandığını söylüyor. Bazı ülkelerde ise durumun ne kadar vahim olduğunu ifade ediyor: Fransa ve İtalya'da emek piyasasındaki dört gençten birinin işsiz olduğunu, İspanya'da genç işsizliğin yüzde 49'a yükseldiğini ve "kayıp kuşak" riskinin bugün çok daha fazla hissedilmeye başladığını.

⁴ Uluslararası Çalışma Örgütü. Web. < http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/press-and-media-centre/videos/events-coverage/WCMS_171835/lang--en/index.htm > Erişim: 26 Ocak 2012.

⁵ Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü. Web. < http://www.oecd.org/document/24/0,3746,en_21571361_44315115_49440984_1_1_1_1,00.html > Erişim: 26 Ocak 2012.

İşin, gençlerin sosyal kimliğini şekillendiren, yaşamlarını, bağımsızlıklarının gelişimini, gelirlerini, kendilerine saygılarını oluşturmada büyük bir öneme sahip olduğu düşünüldüğünde, OECD Genel Sekreteri Angel Gurría'nın bahsettiği "kayıp kuşak" riski büyük bir tehdit. Dolayısıyla, küresel işsizlik gibi gençlerin işsiz kalmaları, hem bireysel hem de toplumsal anlamda ciddi sorunlara yol açmakta. Yine Uluslararası Çalışma Örgütü'nün raporuna dönecek olursak, rapora göre gelişmiş ülkelerde gençler, kısa süreli kontrat veya yarı-zamanlı çalışma şekillerine yönlendirildikleri için, daha çok "çalışan fakirler" grubuna yakın duruyorlar ki, bu da bu oranın önümüzdeki dönemlerde hızla artacağı anlamına geliyor. Hali hazırda mevcut işsizlik rakamları bile genç işsizliğin, ezelden beri bir sorun olarak kabul edilen kadın işsizliği gibi büyük bir sorun olma yolunda hızla ilerlediğini ortaya koyuyor (bkz. Tablo 5).

Tablo 5: Dünyada İşsizlik - 2011

	İşsiz Sayısı (milyon kişi)
Toplam	197,2
Kadın	83,7
Erkek	113,5
Genç	74,7
Yetişkin	122,5

Kaynak: Uluslararası Çalışma Örgütü, 2012 Küresel Eğilimler Raporu

Genç işsizliği ile mücadelede en hızlı sonuç alınabileceği yöntem olarak görülen yeni iş yaratma potansiyelinin artırılması konusunda da, küresel ölçüde ciddi sıkıntıların olduğu açık. En son 3-4 Kasım 2011 tarihinde Fransa'nın Cannes kentinde toplanan G-20 Zirvesi'nde, dünyanın en gelişmiş 20 ülkesinin Devlet ve Hükümet Başkanlarının imzasını taşıyan Deklarasyon'da bu konuya özellikle atıfta bulunuluyor⁶. Deklarasyon'da, küresel çapta işsizlikle mücadele edilirken, özellikle gençlere yeni iş imkânları yaratılması konusunda çaba sarf edilmesi gerekliliği vurgulanıyor. Dünya liderleri ayrıca Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Uluslararası Çalışma Örgütü, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü gibi kurumlarında katılımı ile "İstihdam için G-20 Görev Gücü" (*G-20 Task Force on Employment*) adı altında yeni bir yapılanmanın kurulması ve bu yeni mekanizmanın G-20 üyesi ülkelerin ilgili Bakanlıklarına işsizlik ve genç işsizliği ile ilgili bilgi ve destek vermesini talep ediyorlar.

⁶ G-20. Web. < <http://www.g20.utoronto.ca/2011/2011-cannes-declaration-111104-en.html> > Erişim: 26 Ocak 2012.

İşsizliğe Cinsiyet Üzerinden Bakış: Kadın İşsizliği

Her ne kadar son dönemde genç işsizliği daha fazla görünür olsa da, kadın işsizliği iş gücü piyasasında uzun yıllardır gündemi yoğun şekilde meşgul etmiş, eden ve görülen o ki etmeye de devam edecek konu. Kimi ne göre kadınlar, işsizliğin, hatta yoksulluğun iş gücü piyasalarındaki resmi. Uluslararası Çalışma Örgütü rakamları, iş gücüne katılım, işsizlik oranı gibi önemli göstergelerde cinsiyete bağlı olarak büyük farklılıklar gösterirken (bkz. Tablo 6 ve 7), bu farklılıklar işsiz kalma sürelerine de yansıyor. İşsizlik kadınlar arasında daha yaygın: her ne kadar "2012 Küresel İstihdam Eğilimleri" raporuna göre dünya üzerindeki 200 milyon işsizden 114 milyonu erkek, 86 milyonu kadın olsa da (bkz. Tablo 5), kadınların işgücü piyasası içerisinde yer alma imkânlarının kısıtlılığı göz önüne alındığında, işsizliğin kadınlar arasında çok daha belirgin olduğunu anlamak mümkün.

Tablo 6: Cinsiyet Temelli Küresel İşsizlik Oranları (2005-2011)

	Genel İşsizlik Oranı (yüzde)	İşsizlik Oranı Kadın (yüzde)	İşsizlik Oranı Erkek (yüzde)
2005	6,2	6,6	5,8
2006	5,8	6,2	5,6
2007	5,5	5,8	5,2
2008	5,6	5,9	5,4
2009	6,2	6,4	6,0
2010	6,1	6,5	5,8
2011	6,0	6,4	5,8

Kaynak: Uluslararası Çalışma Örgütü, 2012 Küresel Eğilimler Raporu

Tablo 7: Cinsiyet Temelli Küresel İşgücüne Oranları (2005-2011)

	Genel İstihdam Oranı (yüzde)	İşgücüne Katılım Oranı Kadın (yüzde)	İşgücüne Katılım Oranı Erkek (yüzde)
2005	65,2	52,4	78,0
2006	65,0	52,2	77,8
2007	64,8	52,0	77,6
2008	64,6	51,7	77,5
2009	64,3	51,4	77,3
2010	64,1	51,2	77,1
2011	64,1	51,1	77,1

Kaynak: Uluslararası Çalışma Örgütü, 2012 Küresel Eğilimler Raporu

AB ve Türkiye Penceresinden İşsizlik

Küresel boyutta bu denli yakıcı bir gerçekliğe ulaşan işsizlik, Avrupa coğrafyası ve Türkiye için de, büyük bir sorun. Küresel ekonomik kriz ile mücadele eden Avrupa için işsizlik, özellikle de genç işsizliği sürekli artışta. Türkiye için ise işsizlik, her zaman olduğu gibi kronik bir problem; özellikle de kadınlar özelinde. Bugüne kadar işsizlik bütün hükümetler tarafından meydan okunan ve bütün siyasi partilerin bu sorunun bilinciyle çaba harcadığı bir konu. Türkiye, kanayan işsizlik yarasına istihdam paketleri ile çare bulmaya çalışırken, rakamlar uygulanan politikaların etkilerini tartışmaya açıyor.

Avrupa'nın İşsizlikle Sınava

Fransız ekonomik ve sosyal araştırmalar enstitüsü IRES (*Institut de Recherches Economiques et Sociales*) tarafından 16 Ocak 2012 tarihinde yayımlanan ve araştırmacı Antoine Math tarafından kaleme alınan rapora göre, AB çapında işgücü piyasalarının önümüzdeki dönemde en büyük sorunu işsizlik⁷. Büyüyen işsizlik ile ilgili çarpıcı verilere yer veren raporda, özellikle işsizliğin en fazla gençleri etkiliyor olması dikkat çekici. Rapora göre 2007 yılından bu yana AB çapında hızlı bir şekilde düşen istihdam rakamları, 2010 yılından itibaren üye ülkeler arasındaki farkların daha fazla görünür

⁷ Antoine Math, "[Une situation particulièrement préoccupante des jeunes dans l'Union européenne. Éléments de cadrage](http://www.ires-fr.org/images/files/Chronique/chronique133/c133-2.pdf)", IRES. Web. < <http://www.ires-fr.org/images/files/Chronique/chronique133/c133-2.pdf>>. Erişim : 26 Ocak 2012.

hale getirmiş durumda. Buna göre özellikle İrlanda, İspanya ve Yunanistan, istihdam oranının en fazla düştüğü üye ülkeler olurken, istihdamda az da olsa yükselmenin kaydedildiği tek ülke Almanya. Rapora göre GSYİH’da meydana gelen yüzde 1’lik bir düşüş, genel istihdam da yüzde 0,7’lik azalmaya; genç işsizliğinde ise yüzde 5,92’lik artışa tekabül ediyor. Raporda işsizliğin en fazla arttığı grup ise gençler olarak görülüyor. Örneğin İspanya’da 2011’in ikinci yarısı itibariyle genç işsizliği yüzde 32 gibi rekor bir seviyeye ulaşmış durumda (2007-2010 yılları arasında yüzde 18,5’lik bir artış ile). Danimarka ve Hollanda gibi, genç istihdamının geleneksel olarak sorun oluşturmadığı ülkelerde bile durum, tehlike sinyalleri vermeye başladı. Fransa, Bulgaristan, Romanya ve Polonya’da ise genç işsizliği özellikle 2010 yılı itibariyle artışa geçmiş durumda.

Her ne kadar AB kamuoyu araştırması Eurobarometer tarafından Ağustos 2011 tarihinde yayımlanan anket (*Eurobarometer 75*), AB vatandaşlarının ekonomik krize karşı daha olumlu bir görüş sergilediğini ifade ediyor olsa da, işsizlik AB vatandaşları için önemli bir sorun olarak algılanmaya devam ediyor⁸. Aralık 2011 tarihinde yayımlanan standart Eurobarometre anketine göre ise (*Eurobarometer 76*), ulusal düzeyde AB vatandaşlarının en fazla tehdit olarak algıladığı iki konu: ekonomik durum ve işsizlik⁹. “Ülkenizin karşı karşıya olduğu en büyük iki sorun nedir?” diye sorulduğunda AB vatandaşlarının büyük çoğunluğu, mevcut ekonomik kriz ve işsizliği temel sorunlar olarak belirtiyor. Kişisel düzeyde de işsizlik, ekonomik krizden sonra, iki numaralı tehdit olarak görülüyor (bkz. Tablo 8).

Tablo 8: Standart Eurobarometre Anketi - Ulusal/kişisel düzeylerde tehdit algıları

	Ulusal Tehdit Algısı (yüzde)	Kişisel Tehdit Algısı (yüzde)
Ekonomik durum	46	45
İşsizlik	45	27
Yükselek fiyatlar ve enflasyon	27	19
Sağlık sistemi	11	17
Suç	14	15

Kaynak: Standart Eurobarometer 76

İşsizlik, Avrupa için ciddi bir tehdit. Avro Alanı Aralık 2011 işsizlik oranı, AB’nin resmi istatistik kurumu Eurostat tarafından yüzde 10,4 olarak açıklandı¹⁰. Eurostat’a göre,

⁸ Eurobarometer 75, sf. 21. Web. <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb75/eb75_en.pdf>. Erişim: 26 Ocak 2012.

⁹ Eurobarometer 76, sf. 10. Web. <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb76/eb76_first_en.pdf>. Erişim: 26 Ocak 2012.

¹⁰ Eurostat, 31 Ocak 2012. Web. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31012012-AP/EN/3-31012012-AP-EN.PDF>. Erişim tarihi: 3 Şubat 2012.

Aralık 2010 tarihinde yüzde 10 olan Avro Alanı işsizlik oranı, bir yılda 0,4 puan artış gösterdi. AB-27’de bu oran ise yüzde 9,9 (geçen yıl aynı dönemde bu oran yüzde 9,5 idi). Kasım 2011 ile karşılaştırıldığında ise, Avro Alanı’nda işsiz sayısı 20.000 kişi artarken, AB-27’de 24.000 kişi arttı. Geçen yıl ile karşılaştırıldığında ise (Aralık 2010), Avro Alanı’na 751.000, AB-27’ye ise 923.000 işsiz katıldı.

İşsizlik AB üye ülkeleri arasında büyük farklılıklar gösterirken, işsizliğin en az arttığı ülkeler sırasıyla (Kasım 2011-Aralık 2011 döneminde) Avusturya (yüzde 4,1), Hollanda (yüzde 4,9) ve Lüksemburg (yüzde 5,2). İşsizliğin en fazla artış gösterdiği ülkeler ise İspanya (yüzde 22,9), Yunanistan (yüzde 19,2) ve Litvanya (yüzde 15,3). Aralık 2010 ile karşılaştırıldığında ise işsizlik en çok Letonya’da (yüzde 18,2’den, yüzde 14,8’e) ve Litvanya’da (yüzde 18,3’den, yüzde 15,3’e) düştü. Yine bir yıllık döneme bakıldığında, işsizlik en fazla Yunanistan (yüzde 13,9’dan, yüzde 19,2’ye), GKRY (yüzde 6,1’den, yüzde 9,3’e) ve İspanya’da (yüzde 20,4’den, yüzde 22,9’a) arttı.

AB çapında işsizliğin demografik açılımına bakıldığında, küresel resimde gördüğümüz tablodan farklı bir tablo görülmüyor. İşsizlik yine en fazla gençleri etkiliyor. Aralık 2011 itibariyle 25 yaş altı işsiz sayısı, AB-27’de yaklaşık 5,5 milyon, Avro Alanı’nda ise yaklaşık 3,3 milyon kişi. Aralık 2010 verileri ile karşılaştırıldığında, AB-27’de genç işsizliği 241.000, Avro Alanı’nda ise 113.000 kişi artmış durumda. Genç işsizliğinin en az görüldüğü üye ülkeler sırasıyla Almanya (yüzde 7,8), Avusturya (yüzde 8,2) ve Hollanda (yüzde 8,6) olurken, genç işsizliğinin en fazla görüldüğü ülkeler İspanya (yüzde 48,7), Yunanistan (yüzde 47,2) ve Slovakya (yüzde 35,6). (AB’de işsizlik ile ilgili rakamlar için bkz. Tablo 9 ve Tablo 10).

Tablo 9: AB-27 ve Avro Alanı’nda İşsizlik (Aralık 2011 itibariyle)

	İşsizlik Oranı (yüzde)
AB-27	9,9
Avro Alanı	10,4

Kaynak: Eurostat, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31012012-AP/EN/3-31012012-AP-EN.PDF

Tablo 10: AB Üye Devletlerinde İşsizlik Oranları (Aralık 2011 itibariyle)

	İşsizlik Oranı (yüzde)		İşsizlik Oranı (yüzde)		İşsizlik Oranı (yüzde)
Avusturya	4,1	Danimarka	7,6	Slovakya	13,4
Hollanda	4,9	Slovenya	8,2	Portekiz	13,6
Lüksemburg	5,2	İngiltere	8,4	İrlanda	14,5
Danimarka	5,5	İtalya	8,9	Litvanya	14,8
Malta	6,5	GKRY	9,3	Letonya	15,3
Çek Cumhuriyeti	6,8	Fransa	9,9	İspanya	19,2
Romanya	7,0	Polonya	9,9	Yunanistan	22,9
Belçika	7,2	Macaristan	10,9	AB-27	9,9
İsveç	7,5	Bulgaristan	11,2	Avro Alanı	10,4
Finlandiya	7,6	Estonya	11,3		

Kaynak: Eurostat, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31012012-AP/EN/3-31012012-AP-EN.PDF

Ekonomik krizden çıkma sinyalleri gelirken, Avrupa'da işsizlik rekor üzerine rekor kırıyor. Küresel mali krizin etkilerini henüz atlatmadan patlak veren borç krizi tüm Avrupa'yı etkisi altında alırken, yavaşlayan ekonomilerde işsizlerin sayısı bölge genelinde neredeyse 25 milyona ulaşmış durumda¹¹. Özellikle İspanya, İtalya, Portekiz ve Yunanistan gibi Güney Avrupa ülkelerinde işsizlik tehlikeli boyutlara ulaşırken, Avrupa ekonomisinin motoru Almanya, kriz sırasında yürürlüğe soktuğu esnek çalışma planıyla işsizliğin fazla yükselmesinin önüne geçti ve kriz sonrasında da yakaladığı güçlü büyüme rakamlarıyla yeni istihdam oluşturmada oldukça iyi bir performans sergiliyor.

Türkiye'nin Kanayan Yarası İşsizlik

Türkiye İstatistik Kurumu'nun son verilerine göre (Ekim 2011), Türkiye'de genel işsizlik oranı yüzde 9,1; sayı olarak vermek gerekirse Türkiye'de neredeyse 2,5 milyon kişi işsiz¹². Kimi kaynaklara göre ise bu rakam çok daha fazla. İster tanımlamalardan kaynaklansın (TÜİK'e göre iş talebinde bulunmayan kişiler, işsiz kategorisinde değerlendirilmiyor), ister resmi rakamlardan, çok açık bir gerçek var ki: işsizlik Türkiye'nin kanayan yarası.

11 Ocak 2011 tarihinde yayımlanan ve Kadir Has Üniversitesi Türkiye Araştırmaları Merkezi tarafından hazırlanan Üçüncü Türkiye Siyasal ve Sosyal Eğilimler Araştırması'na göre, Türk halkının en öncelikli sorunu işsizlik¹³. Onu terör ve ekonomik kriz izliyor. İşsizliğin, terörden daha fazla bir sorun olarak görülmesi ise oldukça çarpıcı. Araştırma gelecek 10 yıl içerisinde de işsizliğin Türk halkının en önemli sorunu olmaya devam edeceğini söylüyor. İşsizliğin en büyük sorumlusu ise yüzde 59,5 ile hükümet olarak görülüyor. Sorunun çözümünü üstlenmesi beklenen kurum, yine hükümet. Hükümetin bu konudaki sorumluluğunda da artış gözleniyor. 2010 yılının ilk yarısında yapılan araştırma sonuçlarına göre sorunun çözümünden hükümeti sorumlu tutanların oranı yüzde 46,6 iken, bu oran yılın ikinci yarısında yüzde 67,2'ye yükseliyor (Kadir Has Üniversitesi Türkiye Araştırmaları Merkezi tarafından hazırlanan Üçüncü Türkiye Siyasal ve Sosyal Eğilimler Araştırması'na <http://www.khas.edu.tr/news/209/455/Tuerkiye-Siyasal-Sosyal-Egilimler-Arastirmasi-Sonuclari.html> adresinden ulaşabilirsiniz).

---

¹¹ Eurostat, İşsizlik Verileri. Web.

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Unemployment_statistics>. Erişim tarihi: 3 Şubat 2012.

¹² TÜİK, Haber Bülteni, 31 Ocak 2012. Web. <<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10730>>. Erişim tarihi: 3 Şubat 2012.

¹³ Üçüncü Türkiye Siyasal ve Sosyal Eğilimler Araştırması, Kadir Has Üniversitesi Türkiye Araştırmaları Merkezi, Web. <<http://www.khas.edu.tr/news/209/455/Tuerkiye-Siyasal-Sosyal-Egilimler-Arastirmasi-Sonuclari.html>>. Erişim tarihi: 6 Şubat 2012.

TÜİK tarafından açıklanan Kasım 2011 dönemi verilerine göre (15 Şubat 2012 tarihinde açıklanan veriler), Türkiye’de genel işsizlik oranı yüzde 9.1; tarım dışı işsizlik yüzde 11,4 seviyesinde¹⁴. Mevsim etkilerinden arındırılmış tarım dışı işsizlik ise geçen döneme kıyasla 0,3 yüzde puan düşerek yüzde 11,6 seviyesinden yüzde 11,3’e gerilemiş durumda (bkz. Tablo 11). İşsizlik oranı Kasım 2010 tarihi itibarıyla 1 puan düşmüş durumda; tarımdışı işsizlik ise son bir yılda 2,3 puan düşmüş.

Tablo 11: Türkiye’de İşsizlik Oranı (Kasım 2010-Kasım 2011)

	Türkiye’de İşsizlik Oranı (yüzde)	Türkiye’de Tarımdışı İşsizlik Oranı (yüzde)
Kasım 2011	9.1	11.4
Ekim 2011	9.1	11.6
Eylül 2011	8.8	11.3
Ağustos 2011	9.2	11.9
Temmuz 2011	9.1	11.8
Haziran 2011	9.2	11.9
Mayıs 2011	9.4	12.0
Nisan 2011	9.9	12.5
Mart 2011	10.8	13.4
Şubat 2011	11.5	14.2
Ocak 2011	11.9	14.7
Aralık 2010	11.4	14.2
Kasım 2010	11.0	13.7

Kaynak: TÜİK, http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10749&tb_id=5

TÜİK’e göre işsiz nüfusun işgücüne dâhil olmama nedenleri farklı ve çeşitli (bkz. Tablo 12). Ancak ev işleri ile meşgul olma, Türkiye’de işsizliğin en önemli neden ki, bu özellikle kadınlara için geçerli bir durum. Hazır kadın demişken, Türkiye’de kadının işgücüne katılım oranına bakmakta da fayda var.

Tablo 12: İşgücüne Dâhil Olmayanların Nedenlere Göre Dağılımı (2010 ve 2011 Kıyaslaması)

	2010 Kasım (yüzde)	2011 Kasım (yüzde)
İş aramayıp, çalışmaya hazır olanlar	7,3	6,7
Mevsimlik çalışanlar	0,2	0,2
Ev işleri ile meşgul	44,3	44,6
Eğitim/Öğretim	15,2	16,1
Emekli	13,4	13,9
Çalışamaz halde	12,7	12,3
Diğer	6,8	6,2

Kaynak: TÜİK, http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10749&tb_id=5

¹⁴ TÜİK, Haber Bülteni, 15 Şubat 2012. Web. < <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10749>>. Erişim tarihi: 28 Şubat 2012.

Kadın istihdamı, Türkiye'nin AB üyelik sürecinin de en önemli başlıklarından bir tanesi. Türkiye'nin ekonomik ve sosyal göstergelerde AB ortalamalarını yakalayabilmesi için kadınların eğitim düzeyinin artması ve siyasette etkin şekilde yer almaları kadar, işgücüne katılımının artması gerekmektedir. Ancak mevcut durumda, kadınların düşük işgücüne katılım ve istihdam oranları Türkiye'nin hem istihdam alanında, hem de kadınlar noktasındaki en önemli sorunlarından birisi. AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında, Türkiye'deki kadın istihdam oranları son derece düşük. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı hedefleyen Lizbon Stratejisi'nde belirlendiği üzere, AB üye ülkeleri 2010 yılına kadar kadınların istihdam oranını yüzde 60'lara çıkarmayı hedeflemişti. 2010 yılı sonuna gelindiğinde, AB'de kadın istihdam oranı Üye Devletlerde farklılıklar göstermesine rağmen, hedeflenen seviyeye neredeyse ulaştı¹⁵ (bkz. Tablo 13).

Tablo 13: AB-27'de İstihdam Rakamları (yüzde)

	2005	2006	2007	2008	2009
Genel	63,7	64,5	65,4	65,9	64,6
Kadın istihdam	56,3	57,3	58,3	59,1	58,6
Erkek istihdam	70,8	71,6	72,5	72,8	70,7

Kaynak: Eurostat

Türkiye'de ise mevcut tablo, yukarıda bahsedilen hedeflerden bir hayli uzakta. Türkiye'de kadının işgücüne katılımı, artışı bir kenara bırakın, Cumhuriyet tarihinin en düşük seviyelerine gerilemiş durumda. Örneğin 1950'lerin ikinci yarısında Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranı yüzde 70'ler civarında iken, 2006 yılında bu oran yüzde 24,9'a kadar gerilemiş¹⁶. Uzun yıllardır Türkiye'de kadınların ekonomiye katılımı ile ilgili olarak yapılan hemen her analizin, bu saptama ile başladığı göz önüne alındığında, durum gerçekten vahim (bkz. Tablo 14). Lizbon Stratejisi'nin, AB 2020 Hedeflerinin çok gerisinde kalan bu rakamlar, Türkiye'de kadın istihdamı konusunun istihdam politikalarının merkezinde yer alması gerektiğini göstermektedir.

¹⁵ Eurostat, 28 Ocak 2012. Web.

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsiem010&language=en>>. Erişim tarihi: 14 Şubat 2012.

¹⁶ TÜİK. 15 Aralık 2011. Web. <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=30&ust_id=9>. Erişim tarihi: 14 Şubat 2012.

Tablo 14: Türkiye’de İşgücüne Katılma Oranı (yüzde)

	Kadınların işgücüne katılma oranı
1988	34,3
1989	36,1
1990	34,1
1991	34,1
1992	32,7
1993	26,8
1994	31,3
1995	30,9
1996	30,6
1997	28,8
1998	29,3
1999	30,0
2000	26,6
2001	27,1
2002	27,9
2003	26,6
2004	25,4
2005	24,8
2006	24,9
2007	23,6
2008	24,5
2009	26,0
2010	26,3
2011	26,8

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri Veri Tabanı

Yıllar itibariyle, kadın özelinde Türkiye’de işsizlik, yaş, kent-kır ayrımı, eğitim, sektörel dağılım, iktisadi faaliyet kolu, meslek grubu, iş arama süresi, işyeri büyüklüğü ve sosyal güvenlik kurumuna kayıtlılık durumu, aylık ortama kazanç, iş arama, iş değiştirme, işte kalma istatistiklerine bakıldığında ise, yukarıda görüldenden çok da farklı bir tablo elde edilmiyor. Her bir istatistik, Türkiye’de kadınların işgücüne katılımlarının düşüklüğü, onların istihdam olanaklarının çok uzağında kaldığının birer göstergesi niteliğinde. Bu çerçevede istihdam edilememe ve işsizlik, kadınları ekonomik özgürlüğe ulaştıracak yolu kapatırken, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin derinleşmesinde ve keskinleşmesinde büyük bir rol oynuyor. Hal böyle olunca işsizlikte Türkiye’de kadına özgü bir sorun olmaya devam ediyor (bkz. Tablo 15). Resmi istatistiklere göre kadın işsizliği dalgalı bir seyir izlemesine rağmen, sürekli olarak artıyor.

Tablo 15: Türkiye’de Kadın İşsizlik Oranı (yüzde)

	İşsizlik Oranı (kadın)
2004	20,7
2005	20,5
2006	20,6
2007	20,8
2008	21,2
2009	25,6
2010	23,0
2011	20,7

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri Veri Tabanı

Odağı kadınlardan, gençlere çevirelim. Küresel ve AB trendlerinde olduğu gibi, Türkiye özelinde genç işsizliğine baktığımızda da farklı bir sonuç görülmediğini söylemek lazım. Gençler için de işsizlik Türkiye’de önemli bir sorun. TÜİK rakamlarına göre 15-24 yaş grubu arasında 2011 yılı verilerine göre işsizlik yüzde 18,4 (geçen sene bu oran yüzde 21,7 seviyesindeydi)¹⁷.

Son Söz: İşsizlik; Devleşen ve Kronikleşen Sorun

İşsizlik. Sözlük anlamı ile “işsiz kalma, iş bulamama” durumu. Küresel ekonomik kriz, dünya ekonomilerini beşik gibi sallamaya devam ederken; yaşanan depremin ne kadar süreceğini tahmin etmek gittikçe zorlaşırken; ekonomik verilerin bizlere her an hatırlattığı acı bir gerçek. Tüketimin azalması, maliyetlerin artması, yüksek borç yükünün sistemi kilitlemesi derken, bu durumun kaçınılmaz bir sonucu olarak küresel çapta işsizliğin yükselmesi ve kronikleşmesi. Her ne kadar Eski İngiltere Başbakanı Benjamin Disraeli “*üç çeşit yalan vardır; yalan, kuyruklu yalan ve istatistik*” demiş olsa da, son dönemde raporların, konuşmaların, Zirvelerin bir numaralı bu gündem maddesi, alternatif ve etkin çözüm önerileri bulunmadığı sürece daha fazla tartışılacağı benziyor.

¹⁷ TÜİK, Haber Bülteni, 31 Ocak 2012. Web. < <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10730>>. Erişim tarihi: 3 Şubat 2012.